

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
ҒЫЛЫМ КОМИТЕТІ
«ҒЫЛЫМ ОРДАСЫ»
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК КӘСІПОРНЫ

**Халықаралық музейлер күніне арналған
«ЖАҢА ҚОҒАМДАҒЫ МУЗЕЙЛЕРДІҢ РӨЛІ»
атты іс-шараның
МАТЕРИАЛДАРЫ**

**МАТЕРИАЛЫ
мероприятия
«РОЛЬ МУЗЕЕВ В НОВОМ ОБЩЕСТВЕ»
посвященного Международному дню музеев**

Алматы 2013

*ҚР БҒМ ҒК «Ғылым ордасы» РМК
Ғылыми кеңесі басуға ұсынған*

Ғылыми басылым

Редакциялық алқа:

Р.О. Кәрібжанова (жауапты редактор),

Н.Б. Сейдін, П.А. Глеубердина, Р.А. Бектөреева,

Ә.С. Бекішев, Н.Б. Дүйсембаева,

Р.Ғ. Құрманғазин (шығаруға жауапты)

Жаңа қоғамдағы музейлердің рөлі: Халықаралық музейлер күніне арналған іс-шараның материалдары (Алматы қ-сы, 17 мамыр 2013 ж.) / Жауапты редактор Р.О. Кәрібжанова. - Алматы: «Ғылым ордасы» РМК, 2013. - 46 б.

Жинаққа 2013 жылдың 17 мамырында «Ғылым ордасы» республикалық мемлекеттік кәсіпорнының ұйымдастыруымен Халықаралық мұражайлар күніне арналған «Жаңа қоғамдағы музейлердің рөлі» атты іс-шараға қатысушылардың баяндамалары енгізілген.

Халықаралық мұражайлар күніне арналған іс-шараның материалдары – жаңа қоғамдағы мұражайлардың рөлі мен маңызын анықтауға, мұражайларды дамытудың жаңа бағыттарын талқылау мен жаңа технологияларды пайдалануға және қазіргі Қазақстандағы мұражай ісі мәселелерін қарастыруға бағытталған.

Басылым мұражай қызметкерлеріне, мәдениеттанушыларға, тарихшыларға, жоғары оқу орындарының оқытушылары мен студенттеріне, сондай-ақ музейтану мәселелерімен қызығатын қалың оқырманға арналған.

МАЗМҰНЫ

Р.О. Кәрібжанованың алғы сөзі.....	4
Ә.С. Көпішевтің құттықтау сөзі.....	10
Приветственное слово М.А. Чириковой.....	17
Р.Ш. Шайкенова Роль музеев в культурном туризме.....	19
Ю.М.Пешков Деятельность ЮНЕСКО в сфере музееведения.....	22
Т.Е. Қартаева Интеграцияланған музейлер: жаңа бағыттар, озық тәжіребилер.....	25
Н.Ю. Сойкина Проблемы подготовки студентов-музееведов (на примере КазНУ имени аль-Фараби).....	32
Ә.С. Бекішев «Ғылым ордасы» РМҚ сирек кездесетін кітаптар мұражайы: бүгіні мен келешегі.....	37
«Ғылым ордасы» РМҚ туралы ақпарат.....	40
Информация о РГП «Ғылым ордасы».....	42

*«ҒЫЛЫМ ОРДАСЫ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ
МЕМЛЕКЕТТІК КӘСІПОРНЫНЫҢ
БАС ДИРЕКТОРЫ
Р. О. КӘРІБЖАНОВАНЫҢ
АЛҒЫ СӨЗІ*

**Құрметті қонақтар!
Қадірлі әріптестер!**

Баршаңызды Халықаралық музейлер күні мерекесімен шын жүректен құттықтаймын!

Бұл аталмыш мереке Халықаралық мұражай кеңесінің (ICOM) шешімімен 1977 жылдан бері жыл сайын 160-тан астам мемлекеттерде аталып келеді.

Біз ХХІ ғасыр – мәдениеттің, ғылым мен ақыл-ой дәуірінде өмір сүрудеміз. Елбасы Н.Ә. Назарбаев бір сөзінде: «Мәдениет деген ұғым аясында адам онсыз өмір сүре алмайтын аса нәзік құбылыстар тоғысқан», – деген еді. Міне, біздің мұражайлар – елдің тарихын, мәдениетін және өркениетін айғақтауда маңызды рөл атқаратын тәрбиелік орын. Мәдениет, ең алдымен, жәдігерлік. Оны ұрпақтан ұрпаққа жеткізуші – зиялы қауым.

Кез келген мәдениеттің, өркениет пен дүниетанымның өмір сүруге және өзіне қастерлі көзқарас болуына деген заңды құқығы бар.

Еліміз егемендік алып, мұражай ісіне жаңа талап қойылып, ерекше серпіліс берілуде. Азаматтарымыздың бұл күнде тарихқа ден қойып зер салуы артқан жағдайда мұражай үлесіне үлкен міндет жүктеледі.

«Өткеніңді білмейінше, болашағыңды болжай алмайсың» – дегендей өткен тарихымызды ақтара қарап, бүгінгі күннің көкейтесті сауалдарына жауап іздеп, қоғамның бұдан былайғы заңдылықтарын түсіну үшін мұражайларға деген сұраныс артып келеді. Жаңа құндылықтар жастардың жүрегіне тезірек жол табады.

Мұражайлар арқылы қоғам тарихи-мәдени мұраға назар аударатыны белгілі. Мұнда бар өнерін бармақтың басына, тілдің ұшына қондырған халқымыздың көп шежіресі, көнекөз естеліктері мен жәдігерлерінде жатыр.

Біздің ерік-жігерімізді танытатын, өмірімізді өзгертетін кез келді. Сол себепті бүгінгі іс-шарамызды «Жаңа қоғамдағы музейлердің рөлі» деп атап отырмыз. Себебі материалдық және рухани мәдениет ескерткіштерін жинап-сақтаудың ғылыми-ағартушылық және білім-тәрбие беру саласында маңызы зор.

Біздің ұрпақ алдында бабалар қол жеткізген игіліктерді сақтау, қайта қалпына келтірілген мәдениет ошақтарымызды жандандыру және дүниежүзілік қауымдастық талаптарына сай жаңа сапалық деңгейге көтерілу міндеті тұр.

Мұражайларды дамыту – «Ғылым ордасы» республикалық мемлекеттік кәсіпорны қызметінің де басты бағыттарының бірі болып табылады. «Ғылым ордасына» қарасты: «Табиғат», «Археология», «Сирек кездесетін кітаптар» және «Қазақстан ғылымының тарихы» құрылымдық мұражайлары қала тұрғындары мен қонақтарына белсенді қызмет көрсетуде.

Мұражайлардың қызметкерлері мемлекетіміздің мәдени құндылықтарын іздестірумен, зерделеумен және ғылыми тұрғыда зерттеу мақсатында түрлі экспедицияларға шығып, өзге өңірлердің мұражайларымен нәтижелі ынтымақтастық орнатып, табысты еңбектенуде.

Уважаемые коллеги! Гости сегодняшнего мероприятия!

Прежде всего, разрешите поздравить Вас с наступающим профессиональным праздником музейных работников.

Как вы знаете, решение об утверждении Дня музеев было принято Международным советом музеев в 1977 году и явилось большим событием для мирового культурного сообщества.

Музеи в разные времена считались неотъемлемой частью общественной и культурной жизни многих стран. Они являются хранителями истории и многовековых традиций различных народов и государств, институтами памяти культурного наследия.

Сегодня в мире насчитывается свыше 13 тысяч музеев.

Развитие музееведения изменило идеологию и самих институтов, сегодня направления деятельности музеев многосторонние. Они все чаще стали осмысляться шире, чем просто хранилища артефактов, и выступают своего рода связующим звеном между научным сообществом, для которого каждый экспонат наполнен особым ценностно-смысловым содержанием и является предметом анализа и изучения, и социумом.

Не вызывает сомнения воспитательный потенциал этих учреждений. Президент нашей страны Нурсултан Назарбаев отметил, что культурное наследие – это основа исторической памяти государства, и без ее овладения не бывает истинного патриотизма. «Преодоление этой инерции исторического беспамятства особенно важно для воспитания подрастающего поколения», – подчеркивал Глава государства. В этом направлении бесценна роль музеев. Подлинность вещественных свидетельств разных эпох, наглядность и достоверность воссоздания исторической среды в музее не только обеспе-

чивают информативность экспозиции, но оказывают на посетителя сильное эмоциональное воздействие, формируют социальную память общества, воспитывают молодое поколение в духе патриотизма. Это важный институт также в деле обогащения человека нравственно, духовно.

Отражая происходящие кардинальные изменения в обществе и культуре, музеи в современном мире переживают существенные трансформации в своем содержании и деятельности. Очевидно, что музейная деятельность приобретает все большее социокультурное значение: возрастает роль в сохранении и интерпретации культурного наследия, в сложных процессах социальной адаптации и культурной идентификации, в образовательном процессе, в организации досуга. Современные музеи «де-факто» становятся центрами образования, коммуникаций, культурной информации и творческих инноваций.

Сегодня развитию музеев в Казахстане уделяется особое внимание со стороны государства. В период с 2004 по 2011 годы в стране успешную реализацию получила государственная программа, инициированная Президентом Республики Казахстан, «Мәдени мұра» – «Культурное наследие». Программа была нацелена на создание целостной системы изучения огромного культурного наследия народа, в том числе и современной национальной культуры, фольклора, традиций и обычаев; воссоздание историко-культурных и архитектурных памятников, имеющих особое значение для национальной истории. Это по праву стало стратегическим национальным проектом по сбору, изучению и сохранению культурного наследия Казахстана, формированию исторической памяти народа.

В целом, в стране сегодня проводится комплекс мер по сохранению и дальнейшему развитию многовековых традиций, открытию новых памятников истории и культуры,

модернизации уже созданных музеев. В Казахстане, согласно данным Министерства культуры, их число насчитывает 164 центра.

Особое место в музееведении нашего государства занимают музеи РГП «Ғылым ордасы». В прошлом году для повышения их привлекательности была проведена большая работа по ремонту, реставрации и пополнению новыми уникальными экспонатами, ценными рукописями и книгами. Сейчас общий фонд музейных ценностей составляет более 12 000 экспонатов.

История некоторых из этих музеев насчитывает несколько десятков лет, и каждый из них уникален по-своему. Музей природы отражает многообразие и богатство животного мира прошлого Казахстана. В Музее археологии сосредоточены материалы, великолепно иллюстрирующие древнюю и средневековую историю нашего государства.

Относительно молодыми являются Музей редких книг и Музей истории казахстанской науки. Эти музеи были созданы два года назад, но уже смогли завоевать свое место в музееведении Казахстана. Следует отметить, что Музей истории казахстанской науки является первым в своем роде на территории нашей страны и на сегодняшний день не имеет аналогов.

С каждым днем интерес к этим институтам исторической памяти со стороны общественности возрастает. За четыре месяца 2013 года наши музеи посетили более 10 тысяч человек. Богатейшая коллекция экспонатов отечественных музеев постоянно привлекает внимание крупнейших выставочных площадок во всем мире, что положительно влияет на укрепление международного сотрудничества и пропаганду историко-культурного наследия Казахстана в других странах мира.

К примеру, в 2012 году экспонаты наших музеев были представлены в галереях Фриера и Саклера, всемирно известного Смитсоновского института в Вашингтоне в рамках выставки под названием «Номады и их контакты: древнее искусство и культура Казахстана», также музейные экспонаты были выставлены в Германии, в городе Бохум, на международной выставке «Неизвестный Казахстан – археология в сердце Центральной Азии».

Перенимая опыт зарубежных коллег по развитию музеев, мы постоянно работаем над совершенствованием деятельности музеев согласно вызовам времени.

Ведется активная работа по внедрению новых технологий обработки, реставрации и хранению экспонатов, оснащению музеев современной техникой, позволяющими получить наиболее полную информацию о том или ином экспонате.

Сегодняшнее мероприятие представляет значимость для музейного сообщества. В канун празднования Международного дня музеев мы пригласили руководителей музеев города, представителей муниципальных органов, Казахстанской туристской ассоциации, специалистов по культуре Бюро ЮНЕСКО и других заинтересованных лиц.

Я думаю, сегодня состоится конструктивный диалог по вопросам развития музееведения в Казахстане, внедрения новых технологий в музейное дело, формирования музеев страны как одной из важнейших составляющих индустрии туризма. Мы будем признательны всем участникам за новые идеи, проекты, инициативы, которые можно будет воплотить в нашем общем деле – в развитии музеев Казахстана.

Еще раз поздравляю всех Вас с Международным днем музеев. Желаю Вам творческих успехов и высоких достижений в вашем нелегком труде.

Благодарю за внимание!

**«ӨНЕР» БАСПАСЫНЫҢ
БАС ДИРЕКТОРЫ,
ЖАЗУШЫ, ҚАЛАМҒЕР
Ә. С. КӨПШЕВТИҢ
ҚҰТТЫҚТАУ СӨЗІ**

**Сәлеметсіздер ме,
қадірлі зиялы қауым!**

Зиялы деген сөздің түбі, түп-төркіні күллі ғаламды қаламмен игерген, біліммен құрсақтаған және халықтың көшін бастап бара жатқан үш-төрт ұғымға келеді. Ол ұғымды біз ойлап тапқан жоқпыз, зиялы қауым деген ат бізге беруге толық лайық деп ойлаймын.

Әрқайсыңызға және мұнда келмей қалғандарға да. Өйткені, орда орнында тұр. Орда деген сөздің негізі көне түркінің... бұлжымайтын кіндік тас секілді, Меккедегі Қағбадағы қара тас секілді Алланың өзі жасатқан «Ғылым ордасы». Шын мәнінде, осы үйдің айналасында кетіп бара жатқан кезде, осында бір қызмет істемесек те, осының ішінен, тайсақтап өтеміз осы жаннан. Қуанып өтеміз, өйткені, жарайды Кеңес үкіметінің шаңырағымен құрылса да, қазақтың көне жәдігерлерін жинап, ғалымдарын өсіріп-өндіріп, бір жетпіс бес жыл тұрған империяның негізінде көштің алдына болмаса да, орта белден асып ілгері шыққан халық – қазақ халқы деп ойлаймын. Оған толық қазір негіз бар. Ол негізге біздің бүгінгі мынау бір әлемдік музейлердің күніне үлес қосып, үзеңгі қағып, тіршілікті, бізде тіршіліктің бұлағы атқылап тұрғанын анық көрсететін, нақты бүгінгі оқиғалардың біреуі.

Шын мәнінде, ғылым ордасы кей баста қазір Астанада да болады, бірақ әр қаланың ғылым ордасы, тіпті әр жұрттың ғылым ордасы, мысалы Атырау-Алтай, қарасаңыз Арқаның өзінде, Оңтүстік-Солтүстікте түгел орданың болғанын өздеріңіз менсіз де білесіздер. Мен сол ордалы күндеріңіз құтты болсын дегім келеді әуелі сіздерге!

Сонымен де, қарасаңыз, Халықаралық музейлер күні, мен енді музейші емеспін, бірақ Халықаралық музей күні бізге неге жат емес. Көп адамдар музейді кешегі немесе осы бүгін жәдігерлер не мұрағаттар жиналған уақытқа санайтын шығар, бірақ мен өзім кітапқұмар адам ретінде, қаламгер ретінде мұрағат, музей адам баласы жаралғаннан, соның ішінде Көктүріктің ішінен көп қазақтың арнайы бөліп, ұлт ретінде бөлініп шығып, ордасын бөлек құрғанына, оның арғы жағынан басталады деп ойлаймын. Оны менсіз де білесіздер, бірақ кішкене әңгіме болсын деп тұрмын. Қарасаңыздар, Қазақстанға музей неге жат емес... оны кітаптардан білесіздер. Қазақстан жерінен пайғамбар ғалейһи сәлам заманынан бұрын көне Көктүріктер империясының Шығыстан Батысқа үш жорығы болған. Сіздер білесіздер, анау Қытай мен Жапон таласып жатқан Сары теңіздегі кішкентай арал тұр ғой, сол аралға таласқан сайын теледидардан көргенде ойлаймын, ол Көктүріктің сол жерде ордалары жатыр, осында археологтар барғанда Қытайдың барлық, Сары теңізден Атлант мұхиты, Моңғолияға дейінгі деп есептегеннің өзінде үлкен, әлі қазылмаған, бірақ мемлекеттің территориясында қалып қойған көне Көктүріктің 373 деді ғой деймін, үлкен жер асты обалары тұр дейді. Қытайлар айтады дейді: «Бұл біздікі емес, бірақ бұны сендерге бермейміз», астында үлкен мұралар жатыр. Шетінен қазылып алынып, бірақ ол «түбін ашсақ болды – сендердікі» деп айтады дейді, осыны Самашев айтты маған, археолог мықты. Соның өзінде қараңызшы, Сары

теңізден көне Көктүріктің Атлант мұхитындағы жаңағы тиіп жетіліп тұрған Балқан тауларының арғы жағына дейін кетіп қалуы, сонда жатқан, жарайды, жөдігер қағаз болса уқаланып кетер, сондағы мұралардың барлығы біздің санамызда мықты сақталған. Біз көшпелі болғандықтан, менімше біздің ең алғашқы музейіміз бен сирек кездесетін кітаптарымыз – қазақтың рухы мен санасында деп ойлаймын. Бір-біріне атадан балаға келетін мақалдар, мәтелдер, ертегілер, аңыздар және әдет-ғұрып, дәстүрлер. Сондықтан, біздің халқымыздың үзеңгіге, ат салғанда, ХХІ ғасырда ақ тұлпарға қарғып мініп, көк туын көтергені менімше осылай деп ойлаймын. Біз осы жерді, музейді бүгін осылай қабылдауымыз керек сияқты. Сонда, үш өркениет көшкен. Ежелгі Көктүріктер жаңағы Сары теңіз бен Балқанның арғы жағына кетсе, екінші соққы, білесіздер, Жібек жолымен бірге, Атилламен бірге барып Галлиямен, Римде мен бірнеше рет болдым, соғысқан жерлерді көріп, қалқан тауларды жақсы пайдаланып, Рим империясын тізе бүктіру деген сұмдық қой! Бұл екінші үлкен өркениеттің, Шығыстың Батысты тізе бүктіруі. Былайша айтқанда, басын, тізе бүктіргенде күш емес, білім, ілім бірге жүреді соғыста. Мысалы, Гитлер бізге бас салғанда ілім артық болып, қырып барып әрең қайтты. Сол секілді ғылымы ана атақты логтар ұйымдастыру, сол секілді бұл Атилланың көші – екінші үлкен, біздің мұражайлық үлкен тарихи линия, үлкен соққы, үлкен жол деп ойлаймын. Үшіншісі – табиғи түрде Шыңғыс ханның Көктүріктер империясын алып, төрт ғасыр билеп, қайта оралуы, қайта елге қайтуы. Осында менімше үлкен сол тарихты, қазір қайта жазғанда, әрине қолымызда мұрағат болмаса да, тарихымызды Еуропа мойындап тұрған кезде, Еуропа сөздерінің көбі, тіпті анау Рим папасы отырған «баба» деген сөздің өзі – көне түркінің сөзі екен, өзімізге қайтып «мама» – «ана» деген сөздің қайтып келуі, Еуропа арқылы қайта оралуы бізге, біз оның біздің мемлекеттің,

біздің көшпелі мемлекеттердің мұрағатымен сана мұрағаты, зат мұрағаты, иман мұрағаты қанша екендігін мен осыдан өзім сеземін... азамат ретінде. Сондықтан, бізде мынау сирек кездесетін кітаптар мұражайында біз жолығып тұрған шығармыз, бірақ осындай үлкен үш көштің болғаны... енді біз ХХІ ғасырда Батыстан келген опатты, үлкен қатты осындай жосылу өркениетінен біздің қалмауымыз, тіпті, қалмағанда оның артынан жүгіре беру емес, ордалы жерді жаңағы кітаптар арқылы, археологиялық мұралар және Роза Оспанқызы айтқан қазіргі, Президентіміз, кейінгі ұрпақтардың бәрі мемлекетін ұстап қалуы осы өзі – үлкен мұрағатқа алып келеді.

Саналық, салалық үлкен жоғарғы категория бізді сақтап қалуға тиіс, тек халқымыздың саны көбейіп, иманы түзу боп, тура жолға тік шықса деп ойлаймын. Сондықтан да мен, өзімнің пайымымды айтып отырмын, оған келіспесеңіздер өздеріңіз білесіздер. Бірақ, мен осы, сол үшін де сіздер соның ұрпақтары болғандықтан, біз ұрпағы болғандықтан, біз өзімізді нық, мынау компьютерлік-ғаламторлық дүниеде де қорықпай біздің ұрпақтарымыз тіке кіріп кеткені сол.

Балаларымыз тіпті, бір көріпкел адамның айтқанын айттайын сіздерге... бұны мұндай жерде айтуға да болмайды... Қазақтың қазіргі, бұрынғы ата-бабаның жылап өткен жолдарынан, қазақтың іңгөлап келе жатқан балалары Аллаға жалынып ұрпағын сұрап келе жатыр, өйткені ондай бұйрық болды Алладан. Өте биік саналы, әсіресе, табиғи ғылымдарда биікке шығады. Сонда басқа елдер бізден кеп оқитын уақыт келе жатыр дейді. Енді ол, Ванга сияқты адам, бұл жері, онысы анық. Бірақ, нақты осының өзінде үлкен мән бар. Неге олай, өйткені бабаларымыз таза, ешкімнің тегін төкпеген, мұражайлық ата-бабадан қалған бір кітап, бір нәрсе болса – әкеліп, ұрпағына беріп кеткен, ол жоғалып кетсе де... Бір ер-тұрман болса, бір үзеңгі болса немесе бір ата шаңырақты

әлі күнге дейін қазақ жұртында ұстап отырған жоқ шығар. Сондықтан, бүгінгі барлығыңызды, сіздерді бүгінгі сұрапыл, үлкен, мықты мерекелеріңізбен құттықтаймын! Соның ішінде қазақ жұртын құттықтау керек. Соның ішінде енді қарасаңыз, сирек кездесетін кітаптарды бөліп алып, шын мәнінде үлкен табиғи құбылыс, енді сол тарихтардың тасқа басылуы, қағазға басылуы... тасқа басылған тарих және түр ғой, ол әкелсеңіз сіздердің кітаптарыңыз, анау Тоныкөктің ары жақ-бері жағынан түгел сіздердің бұл археология емес, тіпті археология мен кітап екеуі бір-ақ нәрседен шығады түбі... рухы. Сондықтан ең бірінші үлкен нәрсе біз үшін – рух, осы рухты жоғалтпау керек, екінші үлкен – иман, құдіреттен келген иман, үшінші – сана. Осы үш категория да сіздерде бар, сондықтан Роза Оспанқызы, бүгінгі жасап отырған жиналысыңыз құтты болсын! Біз өз дәрежемізде «Өнер» баспасы, әйтеуір таласып-тармасып, ат үстінде арпалысып жүріп, қолымыздан келгенше кітап басуға тырысамыз.

Оның ішінде тарихи кітаптар дегенде менің жүрегім бөлек, дариядай сарқырап өтеді, бөлек ағады, соның ішінде осы Сирек кездесетін кітаптар мұражайына барлық бір берген елу кітабымыздан бір үш саланы мен тағы айтайын.

Біріншісі: Қытайдағы қазақтардың Қытай империясының жазған ежелгі дәуірлерінен бастап жинаған қытай тіліндегі қазаққа қатысты деректердің екі томдығы. Сол екі томдығымызды бастық, оны мынау «Мәдени мұраға» кіргізбей-кіргізбей, ол кезде Манаш Қабашевич жүр осы жерде, Манаш Қабашевичке келіп, ана кісілер Манаш Қабашұлына келіп, кіргізем деп кіргізе алмай жүрген кезде, алдым да мен алып бастым да жібердім. Ол Қытайдың жазған көне деректерінен қазақтар сол жақтан көшіріп, шырылдап оны төте жазумен әкеліп отыр. «Әй, әкел біз басайық оны, не, «Мәдени мұраға» қарап отырамыз», - деп. Сонда, Ғайса ғ.с. әлі дүниеге келмеген, 184 жыл бұрын Ғайса

пайғамбардан бұрын жазылғандардан бері қарай берген. Арғы жағы қорқынышты, өйткені ары жағында түріктер оларды басып алып отырыпты... қытайды. Оны бермей қойған. 184 жыл бұрын Ғайса ғ.с.-нан және Қараханид дәуіріне, екеуінің арасындағы үзім-үзім жаңағы, тарихи бумаларды алып, «Қытай тарихындағы қазаққа қатысты деректер» деп екі томдықты, екі том кітапты басып шығардық өз қаражатымызбен. Соны бүгін мұражайға арнайы беріп отырмыз. Бұл бірі соның.

Екіншісі: тағы да шет-жат жұртта жүрген қазақтардың жинаған ағаш бесіктен жер бесікке дейін мың жылдық дәстүрі, бұны қазақ бүгінгі балалар үйленгенде алып, тойда бата береміз... қазір ойланбаймыз. Шын мәнінде ол батаның барлығы былай қарасақ, қанға, жанға, санаға болса сіңіп жатыр да, қан, жан арқылы келесі ұрпаққа келіп бірақ шығады ұрпақ беріп, сәби болып шығады. Міне содан басталған, сондай басталған дәстүрлерді ұстап, жинақтаған Моңғолия, Иран, Қытай, басқа елдер, Түркия, сол шашырап кеткен, сондай кітапты жинап, авторымыздың біреуі жинақтап бергеннен кейін, ағаш бесіктен жер бесікке дейін, адам көзін ашып, көзін жұмғанға шейін болатын ұлттық дәстүрлердің бес томдық кітабын бүгін сыйлап отырмыз.

Үшінші: мынау ғаламдық, мына дәуірдің қақпасын қаққан қаһармандардың ішінде менімше қаһармандығымен, кісілігімен, сосын ержүрек қайтпастығымен тұрған үлкен сұрапыл тұлғалардың бірі, ұлы перзенттердің біреуі және бірегейі, бір өзі десе де болады екі ғасырдың арасында – Бауыржан Момышұлы. Мына жүз жылдығының қарсаңында біздің баспаның бағытына қарай, оның ішінде Бақытжан ағам ол кезде тірі еді, Зейнеп жеңешем бар, бүкіл бауыржантану орталығы бар, барлығы, оның ішінде Жуковтан бастап, Сталиннен басқасына қарай қарсы жазған хаттарының бәрі қалып қойды, алып қалды, сұрапыл жазған хат. Майданда

жазған, майданнан кейін жазған, өкімет басындағыларға жазған хаттары бар... қазақты көтеру, өзі неге таптайсыңдар дегендей. Ондай архивтер қалды, бірақ оның өзінде сұрыпталып отыз шығардық. Сол отыз томды бұлжытпай бүгін сирек кездесетін кітаптар мұражайының қорына қойып отырмыз.

Осы үш саласын ғана айтқым келеді менің. Бұл өйткені ұрпаққа – ұран, халыққа – мұра.

Сондықтан, мен ойлаймын енді, сіздердің бәріңіздің осы қатысып жүрген, осы еңбекке қатысып еңбектеніп жүрген еңбектеріңіз құтты болсын! Құмырсқаның еңбегіндей еңбекті адам көрмесе де, Алла көріп тұрады. Бүгін күн жұма, әр адамның жүрегіндегі нұр мен жақсылықты Алла қыбырлатпай көріп отырады. Сондықтан, біздің егер жақсы болуымыз ниетімізден, жүрегіміздің ақтығынан, дарияның кәдімгі дария болып таситын халықтың дариясы бірге кетсе, ізгілікпен осындай, ізгі мұраларды жинап, халықтың туын көтеріп, өз басындағы кейбір қиыншылықтарды кешіре жүріп сөйтсе, халыққа көпіріп береді, дариялық төгіп береді деп ойлаймын. Сондықтан, мына келген мерекелеріңіз құтты болсын, Алла Тағала бар тілеулеріңізді берсін және әр осыған қатысам деп келе жатқан ұрпақтар, қатысып жатқан ұрпақтар, бұрынғы бабалар, аталар осыған еңбек етіп кеткен, соларға Алла разы болсын. Оның аяғын бір шумақ өлеңмен аяқтағым келеді:

*Өмір өзен, күркірейді өтеді,
Кім келеді, белгісіз кім кетері...
Сақта Алла, Атамекен елімді
Сенің нұрың барлығымызға жетеді!*

Алла риза болсын! Рахмет!

*ПРИВЕТСТВЕННОЕ СЛОВО
УЧЕНОГО СЕКРЕТАРЯ РГП
«ИНСТИТУТ
ЗООЛОГИИ» КН МОН РК
М. А. ЧИРИКОВОЙ*

УВАЖАЕМЫЕ ДАМЫ И ГОСПОДА!

От имени Института зоологии поздравляю всех с праздником – Международным днем музеев! Этот праздник отмечается уже 35 лет и с каждым годом находит все большее развитие.

И это понятно, т.к. роль музея в современном обществе огромна. Как правильно подчеркнула генеральный директор РГП «Ғылым ордасы» Роза Оспановна, роль музея – это прежде всего сохранение культурного наследия, ценных и достоверных исторических фактов. Без сомнения, важную роль музеи играют в просвещении и образовании. И, конечно же, музеи – это важный элемент в развитии науки. Известно, что музей представляет собой не только экспозиции, которые представлены для посетителей, но и ценные коллекционные фонды. Развитие коллекций музея привлекает ученых из разных стран – а это, в свою очередь – развитие международного сотрудничества.

Сегодня нам хотелось бы особенно отметить Музей природы. Это – детище Института зоологии. Многочисленные сборы ученых Института зоологии послужили толчком для создания этого музея, который был организован в 1961 г. Особенно важно отметить, что после включения в состав

«Ғылым ордасы» музей получил второе дыхание. Были проведены прекрасные реставрационные работы, отремонтировано помещение. В этом году со времени первых посещений Музея природы, которые начались еще до официального открытия музея, исполняется ровно 55 лет. В связи с этим Институт зоологии с радостью передает в музей прекрасно выполненное чучело бородача.

Всех работников музеев «Ғылым ордасы», других музеев г. Алматы и Республики Казахстан с праздником! Желаем дальнейшего развития, ярких экспозиций, ценных экспонатов и побольше посетителей!

*Казахстанская
туристская ассоциация*

Р. Ш. ШАЙКЕНОВА –
*Директор Казахстанской
туристской ассоциации*

РОЛЬ МУЗЕЕВ В КУЛЬТУРНОМ ТУРИЗМЕ

Разрешите Вас поздравить с праздником! Поздравляю всех людей, которые работают в этой сфере, за ваш труд, за ваш энтузиазм, за ваше желание сохранить культурно-историческое наследие нашего народа для наших потомков. Выше отметили, что взаимодействие туристского рынка с музеями – это одно из самых важных условий. Во всем мире музеи используются в работе с туристами, в работе не только с въезжающими туристами, иностранными гостями, но и со своими местными туристами, так как именно через музеи, через научную работу можно увидеть и соприкоснуться с тем, из чего состоит этот народ, каково его прошлое и т.д.

Алматы – самый крупный деловой, финансовый и культурный центр в Центральной Азии. Алматы – центр туризма, демонстрирующий хороший опыт развития этого сектора. А если говорить в целом о развитии туризма в стране, должна сказать, что мы живем в самое лучшее время для развития туризма. Буквально несколько лет тому назад, впервые в Послании Президента народу Казахстана прозвучало слово «туризм» и это явилось посылом для наших областных акиматов, для нашего рынка, о том, что нужно этому сегменту экономики уделять серьезное внимание потому, что не просто экономическая отрасль – это отрасль, которая несет в себе значимый социальный аспект. Создание одного рабочего ме-

ста в туризме в десять раз дешевле создания десяти рабочих мест в промышленности. Вопрос создания рабочих мест, вопросы занятости местного населения особенно касающихся сельских регионов, сегодня для нашей страны очень важны. Поэтому, благодаря Президенту, получили хороший отклик от наших министерств и ведомств, ответственных за развитие этого вида экономики. Сегодня сделано много серьезных шагов. По поручению Президента определены пять точек роста по Казахстану для разработки стратегических планов и мастер-планов, были приглашены крупные международные консалтинговые компании. Эти пять точек роста определены: г. Алматы с горнолыжными курортами; Восточный Казахстан с экологическим туризмом; Мангистауская область с пляжным туризмом на Каспии; Акмолинская область с экотуризмом. Вот эти пять регионов определены как ключевые, в которые сегодня государство будет вкладывать собственные инвестиции. Сегодня очень многое делается для того, чтобы привлекать государственные инвестиции. Пусть это позитивное явление, в плане того, что будет строиться современная инфраструктура для нас с вами и граждан Казахстана.

Второй аспект это, конечно же, будет служить одним из факторов привлечения в нашу страну иностранных туристов. И мы в этом заинтересованы, потому, что каждый иностранный турист сегодня в нашей стране оставляет минимум 1500 \$ и на эти деньги, на деньги туристов в нашей стране создаются порядка девяти рабочих мест за очень короткий период времени, поэтому этот аспект очень важен. К сожалению, если говорить о трех видах туризма: о въездном, выездном и внутреннем, то динамичнее развивается выездной туризм. Люди наши продолжают познавать мир, путешествовать, выезжать с разными целями, и с одной стороны это огорчительно, наверное, с точки зрения экономики, вы платите деньги за пределами страны, с другой стороны это потребность наших граждан выезжать за границу лечить-ся, отдыхать в лучших и дешевых условиях – это тоже од-

нозначно, к сожалению. А что касается въездного туризма, к сожалению, после кризиса 2008-2009 годов, говорят, в Европе он продолжается до сих пор. Количество въездного туризма в Казахстане заметно уменьшилось, это в основном деловые люди, которые приезжают по делам. Настоящих туристов, которые посещают наши природные ресурсы, поток достаточно слабый. Наша задача состоит в том, чтобы увеличить поток. Есть и хорошая новость, которая свидетельствует о том, что с 2010 года в стране увеличился поток по внутреннему туризму, т.е. граждане Казахстана стали больше путешествовать, чем те, которые выезжают за границу. Появилось больше людей, которые стали больше путешествовать внутри страны, это, прежде всего, туры выходного дня. Надо помнить, что благодаря этим показателям нужно использовать этот потенциал для привлечения туристов в музеи, зарабатывать на этом. Я благодарю Розу Оспановну за ее настойчивость. В прошлом году, накануне вашего профессионального праздника, была тоже такая конференция, и мы встречались, мы оговорили некоторые шаги, которые мы можем сделать вместе. Подписание меморандума однозначно будет обязывать нас к каким-то конкретным шагам, думаю, сыграет свою роль.

Рынок созрел, и музеи служат одним из факторов, привлекающих туристов в наш город. Музеи могут оказать положительное влияние на развитие патриотизма, уважения к своей культуре, истории. Сейчас растет другое молодое поколение, до которых мы должны донести всю историю нашего народа, традиции и обычаи. Именно на ваших плечах лежит эта задача, которую мы можем вместе поделить. Поэтому в рамках подписанного меморандума, уже к нему делаем отдельный план мероприятий и в этом году, до следующего дня музеев, я думаю, что мы серьезно активизируемся и, конечно же, с вашей помощью.

Еще раз поздравляю Вас с праздником! Желаю вам благополучия, здоровья, чтобы работа приносила вам моральное удовольствие и материальные дивиденды.

Ю. М. ПЕШКОВ –
*Специалист по вопросам
культуры кластерного бюро
ЮНЕСКО в Алматы
по Казахстану, Кыргызстану,
Таджикистану и Узбекистану*

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ЮНЕСКО В СФЕРЕ МУЗЕЕВЕДЕНИЯ

Для меня большая честь от имени Директора Кластерного Бюро ЮНЕСКО в Алматы приветствовать всех участников заседания, посвященного Международному дню музеев. Позвольте мне выразить огромную благодарность РГП «Ғылым ордасы» и Акимату Медеуского района за поддержку, организацию и проведение данного мероприятия.

Как и в прошлые годы, 18 мая ЮНЕСКО совместно со Всемирным сообществом музеев будет отмечать очередной Международный день музеев, инициированный в 1977 году Международным советом музеев (ICOM).

В 2013 году темой Международного дня музеев является «Музеи (память + творчество = социальные изменения)». Исключительно оптимистичная по своей сути, сформулированная в форме уравнения, данная тема динамично объединяет различные концепции, определяющие, что такое современный музей, подчеркивая универсальную природу музеев и их позитивное влияние на общество. Она также вновь акцентирует внимание на роли музеев в развитии и сплочении общества. Следуя данной формуле, миссия музея в современном мире – это содействие устойчивому развитию через

пропаганду ценностей культурного плюрализма и ценностей мультикультурного общества, воспитание толерантности.

Тематика сегодняшнего собрания напрямую связана с таким нормативным инструментом ЮНЕСКО, как Конвенция о мерах, направленных на запрещение и предупреждение незаконного ввоза, вывоза и передачи права собственности на культурные ценности, которая была принята Генеральной конференцией ЮНЕСКО в 1970 году и которая непосредственно связана со сферами деятельности музеев и туристических организаций. Конвенция 1970 г. объединяет усилия для обеспечения государств законными рамками политики и мер в целях принятия как национальной, так и международной системы сотрудничества по охране культурных ценностей от похищения, разграбления, незаконного ввоза и вывоза, и незаконного присвоения.

ЮНЕСКО также инициировала процесс разработки Конвенции ЮНИДРУА с целью дополнения Конвенции 1970 г. о мерах, направленных на запрещение и предупреждение незаконного ввоза, вывоза и передачи права собственности на культурные ценности, с точки зрения частного права. Конвенция ЮНИДРУА о похищенных или незаконно вывезенных культурных ценностях, являющаяся одним из важнейших юридических инструментов во всемирных усилиях по сдерживанию незаконного перемещения культурных ценностей, была принята в 1995 г.

Казахстан пока не присоединился к данным Конвенциям, но мы надеемся, что это случится в ближайшем будущем.

Позвольте также особо отметить инициативу Казахстана о провозглашении Международного десятилетия сближения культур на период 2013-2022 гг., поддержанную ЮНЕСКО в 2011 г. на 36-ой сессии Генеральной конференции и закреплённую резолюцией ООН на 67-й сессии Генеральной ассамблеи в декабре 2012 г. Это, несомненно, является крупным

достижением казахстанской дипломатии, т.к. именно Казахстан выступил с данной инициативой, следуя успешному проведению Года сближения культур, праздновавшемуся в 2010 г. Международное десятилетие сближения культур призвано содействовать дальнейшей активизации усилий мирового сообщества, направленных на укрепление диалога между различными культурами, религиями и цивилизациями. Поскольку ЮНЕСКО - единственное учреждение системы Организации Объединенных Наций с конкретным мандатом в области культуры, Генассамблея возложила на нашу организацию роль ведущего учреждения ООН по проведению Десятилетия в мировом масштабе.

В заключении позвольте мне выразить признательность за уже проделанную важную работу по изучению, сохранению и возрождению уникального культурного наследия Казахстана и подчеркнуть несомненную роль музеев в этом процессе. Ведь будущее планеты зависит от сегодняшних усилий сохранить богатство культурного наследия и передать это сокровище следующему поколению. В соответствии со своей миссией, ЮНЕСКО и далее будет осуществлять защиту культурного наследия и культурного разнообразия как ключевого фактора человеческого развития, которое подразумевает не только экономический рост, но также средство достижения лучшего интеллектуального, эмоционального, морального и духовного существования.

Т. Е. ҚАРТАЕВА –

*ал-Фараби атындағы ҚазҰУ археология,
этнология және музеология
кафедрасының доценті,
тарих ғылымдарының кандидаты*

ИНТЕГРАЦИЯЛАНҒАН МУЗЕЙЛЕР: ЖАҢА БАҒЫТТАР, ОЗЫҚ ТӘЖІРИБЕЛЕР

Музейлерді жаңа бағытта дамытуға деген ізденіс ХХ ғасырдың 60-70 жылдарынан басталды. Латын Америкасында «интеграцияланған музей» тұжырымдамасы жасалып, оның негізгі ережелері 1972 жылы Сантьяго (Чили) қаласында ЮНЕСКО ұйымдастырған «дөңгелек үстел» кезінде қабылданды. «Интеграцияланған музейлердің» негізгі бағыты адамдардың өздерін қоршаған табиғат пен әлеуметтік ортаны танып білуін жүзеге асыру болып табылады. Концепция авторлары Латын Америкасы үшін тек мәдени құндылықтарды сақтап, насихаттайтын музейлердің болуы өздерін қанағаттандырмайтындығын жеткізе отырып, дәстүрлі музейлермен қатар адам дамуы индексіне әсер ететін, таным көкжиегін кеңейтетін музейлерді қоса дамыту керектігін дәлелдеді. Француз музеологтары Ж.А. Ривьер мен Ю. Де Варин бастаған «интеграцияланған музей» идеясы «экомузейлер» деген жалпы атаумен сипат алды. Музейдің бұл жаңа бағытының озық тәжірибесі Венесуэла қаласының Баркисименто музейінен, сондай-ақ Рио-де-Жанейро қаласының (Бразилия) Санта Тереза және Сао-Кристовоао деген екі ауданынан көрініс тапты. Идея авторлары осы экомузейлерді құрудың нәтижесінде, тұрғындардың

табиғи-мәдени ортамен тікелей байланысын дамыта отырып, дәстүрлі мәдениет құндылықтарын сақтап, насихаттауды әрі тұрғындарды музей ісіне тартуды жүзеге асыруды мақсат етті.

1983 жылы Лондон қаласында өткен ИСОМ-ның Бас конференциясында музей ісінің осы бағытын ресми ұйымдастыру бастама алды. 1984 жылы Квебек қаласында мамандар «Экомузей және жаңа музеология» атты I халықаралық семинар ұйымдастырды. Квебек декларациясының авторлары «Қазіргі заманда өзінің дамуында жаңа көзқарастарды жүзеге асыру жолына түскен музейлер дәстүрлі идентификация, консервация және ағартушылық міндеттері мен мақсаттары көлемінен шығып, қоғам мен қоршаған орта өміріне қызу араласып, өз аясын кешенді бағдарламаларды жүзеге асырумен кеңейту керек», - деген. 1985 жылы Лиссабон қаласында өткен II халықаралық семинарға қатысушы мамандар музей ісі саласындағы жаңа идеяларды қолдайтын «Халықаралық федерация» құрды.

«Жаңа музеология», «Жалпыға қолжетімді музеология» атты білім жетілдіру курстары, «Жаңа музеология және әлеуметтік тәжірибе» атты бірлестік және «Квебек экомузейлер Ассоциациясы» құрылды. «Жаңа музеология» идеясы одан әрі Латын Америкасы, Азия, Африка елдерінде дамыды. «Жаңа музеология» жүйесінде экомузейлермен қатар, виртуальды музейлер, сайт-музейлер, тірі музейлер, тірі экспозиция, парамузейлер, музей-қалалар дамыды.

«Тірі музей» идеясын америкалық музеолог Д.К. Дан қалыптастырған. Тірі музей – табиғат және тарихи-мәдени ортада өзінің табиғи болмысын сақтап қалған, материалдық және материалдық емес мәдениеттер жиынтығының дәстүрлі түрлерін сақтап отырған, олардың қызметін ылғи жандандырып, өзекті мәселе ретінде көрсетуге бағытталған музейлік тип. Тірі музейлер өзінің аймағында ландшафты тарихи қоныстар мен қатар әлеуметтік-тұрмыстық нысандағы қызмет көрсету сервистерін қамтамасыз ететін

қонақ үйлер, мейрамханалар, офистер, т.б. қамтиды. Тірі музейлер -тарихи мәдени ескерткіштер мен қатар ұлттық дәстүрлер мен ғұрыптарды насихаттап, оларды дамытуға бағытталған. Тірі музейлер шетелдік музеологияда «пайдалы музей» деген ұғыммен танымал, оның мақсаты жергілікті тұрғындарды мәдени-тынығу және ағартушылық қажеттілігін қамтамасыз ете отырып, олардың қоршаған ортамен байланысын арттыру болып табылады. Бұл ұғым «жаңа музеология» ұғымына ұласты. АҚШ-тың Нью-Йорк қаласындағы «Тірі өсімдіктер» тірі музейі 120 жылдан бері танымал. Нью-Йорк қаласындағы Квинс штатындағы Кридмур психиатриялық клиника жанынан ашылған «The Living Museum» тірі музейі әрі арт-студия ретінде жұмыс жасайды. Музейді сюрреализм табынушылары, Колумбия университетінің түлегі Болек Гресзинский мен дәрігер Янос Мартон қалыптастырып, 30 жыл бойына табысты жұмыс жасап келеді. Сондай-ақ АҚШ-тың Джеймстаун және Вильямсбургтегі Американы отарлау кезеңінің тірі музейлері, Сан-Уотчтегі үнділер қонысы, Ұлыбританиядағы Қара ел тірі музейі, Норвегия халық музейлерін атауға болады. РФ-та «тірі музейлердің» озық тәжірибесі Красноярск өлкесінде «Экодом», Бородино шайқасы алаңында құрылған «Боронино» музей-қорығынан көрінеді. 2010 жылы Түрікменстанда Ашхабад қаласының маңындағы Гекдере атты елді мекен «тірі музей» ретінде құрылды.

Тірі музейлер имитация арқылы «тірі экспозиция» құрумен ерекшеленеді, әрі тірі экспонаттың келушілерге әсері мол болады. Имитация (латын, *imitatio* – ұқсау, еліктеу) – музей ісінде материалдық емес мәдениетті, ұлттық салт-дәстүрлерді, қолөнер шеберлерінің әдіс-тәсілдерін адамдар көмегімен көрсету. Мысалы, қолөнер жәрмеңкесін, шебер-сыныптарын, ұлттық киімдер сән шеруін, т.б. ұйымдастыру. Сондай-ақ музей экспозициясы тақырыбын, көрме мазмұнын ашу үшін құстар, жан-

жануарлардың тірі дауыстарын, табиғат құбылыстары, яғни теңіз шуылын, боран соғудағы, найзағай ойнағандағы дауыстарды пайдалану. Имитациялы «тірі экспозиция» этнографиялық және этнографиялық бөлімі бар тарихи музейлер бағытына сәйкес келеді. Мыс., ҚРМОМ-де мерекелік күндерге орай ұйымдастырылатын «Орта Азия қолөнер шеберлері» жәрмеңкесі аясында қолөнер шебер-сыныптары мен ұлттық киімдер сән шерулері өтеді. Ықылас атындағы Республикалық музыка аспаптар музейінің қайта ашылу салтанатындағы «Тұран» этнографиялық-фольклорлық ансамблі шебер-сыныптарын атауға болады. Музейге келушілердің сұранысын қанағаттандыру үшін «тірі экспозиция» бір күндік немесе бір іс-шара аясындағы «уақытша» көрініс болмау керек, ол күнделікті музей жұмысының бөлігіне айналу керек.

Прадо музейі ХХІ ғасырдың бас кезінен «жаңа музей» бағытының өзекті мәселелерінің бірі, «тірі экспозиция» қалыптастыру мақсатында жұмыс жасап келеді. Музей залында мольбет алдында жұмыс жасап отырған Диего Веласкестің, Фернандо VII отбасының шақыруымен жұмыс істеп жүрген Гойяны, Эль Греконың «Шаруалардың табынуы», Босханың «Рахат бағында» атты жұмыстарын аяқтау сәтінен тірі көріністерді (актерлер немесе музей қызметкерлері) көруге болады.

ХХ ғасырдың соңғы ширегіндегі дәстүрлі музейлердегі демократизация және жаңғыру бағытындағы ізденістер олардың сапалы түрде жаңа бағытқа трансформациялануын қамтамасыз етті. Музей қорындағы құндылықтарды көпшілікке ұсынатын, қолжетімді етудің жаңа жолдары қалыптасты, олар электронды цифрлау, электронды каталогтау, музейлердің мәдени-ағартушылық бағытында инновациялық бағдарламалар арқылы жүзеге асырылды. Музей құндылықтарын көпшілікке қолжетімді ету қазіргі таңда «виртуальды музейлер» жүйесі негізінде іске асуда. Виртуальды музейлер – виртуальды кеңістікте орналасқан, компьютерлік технологиялар көмегімен жүзеге асырылған

музейлер моделі. Яғни музейлердің орналасқан мемлекетіне бармай-ақ, үйде, мекемеде отырып, музей экспозициясына ғаламтор жүйесі, аудиотехникалар, мультимедиалық қондырғылар, интерактивті қондырғылар көмегімен саяхатқа шығу. Мұнда музей заттары «виртуальды экспозицияда» орналасады. Виртуальды музейлерге саяхатты электронды жасалған аудиогидтер жүргізеді. Виртуальды музейлер жасау ісі ХХ ғасырдың екінші жартысынан бастап қолға алынып, қазіргі таңда кең қолданысқа ие болған. Қазіргі заман музейлерінің озық тәжірибесіне музей экспозициясының мазмұнын ашатын 3D, 5D, 7D форматтағы киноқондырғыларды, виртуальды тур, виртуальды музейдегі 3D форматтағы экспозиция мен экспонаттарды атауға болады. Сондай-ақ қазіргі таңдағы музей коммуникациясында музейге келушілердің әртүрлі категориялары, мысалы, мүмкіндігі шектеулі адамдармен, балалармен жұмыс жүргізудің жаңа әдіс-тәсілдері қарастырылды.

Жастар мен өскелең ұрпаққа патриоттық тәрбие беру мақсатында тарихи дәуірлер оқиғасынан түпнұсқалар толық сақталмаған жағдайда «парамузей» арқылы да сол кезеңнің тұлғалары мен оқиғасын ашуға болады. Парамузейлер – шетел музеологиясында тәжірибеге енген, музей қорының негізі түпнұсқа емес заттардан қалыптасқан, белгілі бір тарихи маңызы бар оқиғаларды, нысандарды насихаттайтын музейлік маңызы бар мекеме. Парамузей экспозициясы балауыз фигуралардан, жоғары сапалы жаңғыртпалардан, нақты және жаңа көшірмелерден, т.б. тұрады. Мысалы Қазақстанда «Қазақ хандары», «Қазақ батырлары», «Ұлы тұлғалар» сияқты парамузейлер қалыптастыруға болар еді.

Музеология саласындағы өзекті мәселелердің Балалар музейі арқылы жас ұрпаққа білім мен тәрбие беру. Біздің елімізде Балалар музейі Оқушылар сарайы ішілік, мектеп ішілік музей ретінде тар шеңберде дамып отырғаны шындық. Балалар музейі – балалар аудиториясына арналған, балалардың

сұраныс талабына сай, олардың жас ерекшелігіне сай интерактивті экспозиция құрылған, білім-тәрбие беру функциясын атқаратын, балалардың қоршаған ортаға бейімделу үдерісін, эстетикалық талғамын қамтамасыз ететін, балалардың шығармашылық қабілетін арттыратын, ойлау қабілетін шыңдайтын үйірме, клубтар, курстары жұмыс жасайтын, балалардың ептілігін қалыптастыратын ойын алаңдарымен жабдықталған музейлер жүйесі. Балалар музейі жеке музей ретінде де, «музей ішіндегі музей» түрінде де ашылған филиал, бөлім ретінде де жұмыс жасайды. Балалар музейі идеясы мен термині ХІХ ғасырдың аяғында қалыптасқан.

Қазіргі заманғы музеологияның өзекті мәселелерінің бірі музейлер қызметінің жаңа бағыттарындамыту, музей қызметі арқылы адамдарды қоршаған ортамен, табиғатпен байланысын дамыту болып табылады. Адамдар мен қоршаған ортаны байланыстыратын бір бағыт интеграцияланған музейлерді, соның ішінде музей сыртындағы музей ретінде жұмыс жасайтын мүсіндер бағы мен ботаника бақтары жұмыстарын музейлендіруден көрінеді. Мүсін бақтарының мүсіндемелердің көп шоғырланған жері болып саналады. Әлемдегі мүсіндер бағының озық тәжірибесі Норвегиядағы Осло Вигеланда мүсінінің саябағынан, Шығыс Финляндияның Париккала жерінде Веджо Ронкконен есімді суретші жасаған әр түрлі қимылдағы 500 адам мүсіні (200 мүсін әртүрлі көңілдегі өзінің автопортреті) табиғи фауна, флорамен үйлесімділікте тұрғызылған саябақтан, Санкт –Петербург, Москва мүсіндер бақтарынан т.б. көрінеді.

Ботаникалық бақтарда тірі өсімдіктердің коллекциясын жинап олардың көмегімен өсімдіктердің сан алуандығын және жердің өсімдік әлемінің байлығын зерттеу жүзеге асады. Ботаникалық бақтардың көбінде дендрарий, альпинарий су өсімдіктері мекендейтін тоғандар бар және пайдалы өсімдіктердің экспозицияларын орналастыра отырып, оның музейлік қызметінде жаңа ақпараттық технологияларды

енгізудің маңызы ерекше. Ұлыбритания жеріндегі табиғат пен мүсіндердің әсем байланысын Хэлиген бағынан көруге болады. Хэлиген бағы – халық көп жиналатын және әлемге танымал ботаникалық бақтардың бірі. Бүгінде ботаникалық бақ Ұлыбританияға ғана емес, күллі әлемге даңқы шықты. Хэлигенде Альпы аңғарлары, қабырға артындағы бақ, жүзімдіктер, қауын ауласы, Хрусталь үңгір, Италиян бағы сынды бөлімдер бар. Бақтың ең көрікті құндылықтары – «Батпақтағы бикеш» және «Алыптың басы» атты өсімдік мүсіндер болып табылады. Ал, Токиодағы Ұлттық табиғат және ғылым музейінің экожүйе-табиғат бөлімі жердегі тірі организмдер эволюциясын тірі экспозиция-имитациямен көрсетеді, ғимараттың шатырында 160-тан астам өсімдік түрін көрсететін бақ орналасқан, баққа кірген әр адамға автоматты түрде ашылатын қолшатырлар көлеңке түсіреді. Мүсіндер бағы мен ботаника бақтары «музей сыртындағы музей» ретінде адам танымының көкжиегін кеңейтетіп, мәдени-эстетикалық, экологиялық тәрбие береді.

Шетелдік музеологияда музей қоры мен жеке коллекция қорын антикварианттармен, өнер мұраларымен, мемориалдық заттармен, тарихи-мәдени маңызы бар құжаттармен, т.б. толықтырудың бір бағыты, адамның әлеуметтік-мәдени қызметінде маңызды орын алатын затты көпшілік сатылымына шығарудың бір жолы аукцион (латын, *auctio*, *auctionis* – көпшілік сауда арқылы сату) арқылы көрінеді. Аукционды ұйымдастырушы мекемелелер, заттың құндылығына алдынала сараптау жасайды.

Қорыта айтқанда, музейге келушілерді дәстүрлі экспозициялық жүйе қазіргі таңда толық қанағаттандырмайды, сондықтан музей ісін толық автоматтандыру, жаңа ақпараттық технологияларды экспозицияға ендіру, экспозиция мазмұнын сенсорлық киосктер, аудио-видео фильмдерді енгізу, фоно-комментарий, аудиогид қызметтерін енгізу арқылы әлемдік өркениет кеңістігіне шығуды талап етеді. Бұл бүгінгі музеология саласындағы кезек күттірмейтін мәселелер қатары.

Н. Ю. СОЙКИНА –
*старший преподаватель кафедры
археологии, этнологии и музео-
логии КазНУ имени аль-Фараби,
кандидат исторических наук*

ПРОБЛЕМЫ ПОДГОТОВКИ СТУДЕНТОВ-МУЗЕЕВЕДОВ (на примере КазНУ имени аль-Фараби)

Тема, предложенная ICOM для Международного дня музеев в 2013 году - «Роль музея в новом обществе». Хотелось бы задуматься над тем, каково же значение музея сегодня.

Требования, предъявляемые современными посетителями к музею, меняются, растет и число конкурирующих с ним досуговых организаций (кинотеатры, развлекательные центры). Музеи никогда не были статичными и гибко реагировали на потребности общества в течение всего периода своего существования. Они изменялись от храмовых собраний в Древней Греции и закрытых коллекций римской аристократии, от эклектичности и эстетизма протомузеев Ренессанса до строгой систематизации эпохи Просвещения. Как пишет в своей книге «Я поведу тебя в музей» известный российский музеевед М. Юхневич «сегодня на смену веку информации идет век общения». И музей вновь вынужден адаптироваться к изменившейся ситуации. Число музеев неуклонно растет, порождая их немислимое разнообразие, и в то же время сегодня музей – явление привычное, в связи с которым у многих людей сложился определенный и далеко не всегда позитивный стереотип.

В связи с тем, что поток въезжающих в страну туристов невелик, основное число посетителей музея составляют школьники и студенты. Нередко они посещают музей коллективно, и стимулом к посещению является не личное желание, а требование учителя.

Я всегда задаю студентам-музееведам первого курса вопросы: в каких музеях вы были? Что вам понравилось, а что нет? И что хотелось бы изменить? К сожалению, абсолютное их большинство готово единогласно признать важность музея, но дело не идет дальше лозунгов. Молодежь редко посещает музеи добровольно. И это печальная статистика. Чаще всего студенты объясняют причину того, почему они не ходят в музей скукой, которая в нем царит. Молодежь, растущая в век интернета, нуждается в интерактивных технологиях, видеоматериалах, возможности получения дополнительной информации. Музей должен быть для них не только «храмом муз», но и местом для общения, где в дружелюбной обстановке можно поделиться впечатлениями, передохнуть, поискать дополнительную информацию.

Немаловажно, чтобы в музее работали сотрудники (особенно те, кто непосредственно взаимодействует с посетителями: экскурсоводы, смотрители), получившие специальное образование и имеющие четкое представление о потребностях, желаниях и запросах людей, пришедших в музей.

Высшее образование для музееведов – явление достаточно новое. Первый набор в КазНУ был осуществлен в 2003 г., выпуск – в 2007. Обучение в магистратуре (научно-педагогическое и профильное направления) ведется с 2007 г. На сегодняшний день университетом выпущено 25 бакалавров и 15 магистров по специальности «Музейное дело и охрана памятников». Наши выпускники работают в Центральном государственном музее Республики Казахстан, музеях Ылым ордасы, Республиканском музее музыкальных ин-

струментов, Музее-заповеднике «Иссык», Музее-квартире Д.Кунаева, Областном историко-краеведческом музее г.Тараза, Быстринском этнографическом музее (Камчатка).

Обучение студентов по специальности «Музейное дело и охрана памятников» осуществляется на сегодняшний день в КазНУ, ЮКГУ имени Ауэзова, КарГУ имени Букетова.

Появление данной специальности во многом связано с тем фактом, что социальная миссия музея существенно меняется, увеличивается значение его коммуникативных функций, неуклонно растет число самих музеев и, соответственно, они нуждаются во все большем числе квалифицированных сотрудников. Немало в республике и совсем небольших музеев, сотрудникам которых приходится совмещать сразу несколько функциональных обязанностей, что в принципе возможно лишь при наличии специального образования.

Музей – уникальное явление, которое предполагает работу в его стенах профессионалов различных профилей: фондохранителей, экспозиционеров, реставраторов, экскурсоводов, маркетологов. В связи с этим студенты, обучающиеся по данной специальности, изучают следующие дисциплины из числа обязательных: Научно-фондовая работа музея, Музейная экспозиция, Музейная педагогика, Музейный менеджмент и маркетинг, История искусств.

С 2010 года обучение осуществляется на основании Экспериментальной образовательной программы по согласованию с МОН РК. Согласно с ней был увеличен объем элективных дисциплин, и учащийся теперь может выбирать индивидуальную образовательную траекторию с учетом своих личных интересов. Таким образом, с первого до последнего курса обучения студент получает возможность сформировать именно те навыки и компетенции, которые понадобятся ему в будущем для профессиональной деятельности. С 2011 года новые образовательные программы строятся на модульной основе, при которой модуль формируется системой дисциплин, обес-

печивающих получение выпускником определенного набора компетенций. Данные изменения вызваны стремлением интегрироваться в мировую систему образования, обеспечив студентам возможность участия в программах академической мобильности.

Обучение музейеведов предполагает тесную связь учебного процесса с музейным миром. Его динамичное развитие требует постоянной коррекции системы подготовки студентов, которая должна быть особенно гибкой и быстро реагировать на требования сегодняшнего дня. Появление новых методов реставрации и консервации, активное развитие информационных технологий, разработка маркетинговых стратегий – все это требует регулярных пересмотров учебных планов, их обновления и оптимизации.

Стоит отметить, что огромное значение для обучения студента-музейоведа имеет практика. При выпускающей кафедре археологии, этнологии и музеологии функционируют 3 учебных музея: археологии, этнологии и палеолита Казахстана. Также в стенах КазНУ имени аль-Фараби действует еще 2 музея – биологический и истории университета.

В учебных планах специальности «Музейное дело и охрана памятников» в конце каждого учебного года предусмотрена практика, которую студенты и магистранты проходят как в музеях КазНУ, так и в ведущих музеях республики: ЦГМ РК, Музее искусств имени А.Кастеева. В магистратуре предусмотрена обязательная зарубежная стажировка, которую большинство учащихся проходило в университете искусств имени Мимар Синан в Стамбуле.

Навыки ведения собирательской работы студенты-первокурсники могут получить в рамках археолого-этнографической полевой практики.

Однако именно производственная практика представляет собой наибольшую проблему. Чаще всего, придя в музей,

наши студенты прослушивают еще один курс лекций на самую разнообразную тематику, еще раз прогуливаются по залам музея, но не получают возможности закрепить полученные ими теоретические знания в практической деятельности. Учитывая специфику работы музея, речь не идет о том, что практиканты могут выполнять функциональные обязанности фондохранителя, реставратора или заполнять учетные документы. Но их можно было бы привлекать к работе маркетингового отдела, при организации выставок, для проведения экскурсий. Возможна разработка ими странички музея в социальных сетях или работа по обновлению информации на сайте музея.

Таким образом, подготовка студентов специальности «Музейное дело и охрана памятников» требует как тесного сотрудничества с музеями, так и регулярного пересмотра и корректировки учебных планов.

Ә. С. БЕКІШЕВ –
*«Сирек кездесетін кітаптар
музейінің» меңгерушісі*

«ҒЫЛЫМ ОРДАСЫ» РМК СИРЕК КЕЗДЕСЕТІН КІТАПТАР МҰРАЖАЙЫ: БҮГІНІ МЕН КЕЛЕШЕГІ

Сөз алды өздеріңізге Сирек кездесетін кітаптар мұражайы туралы ақпарат беруді жөн санап тұрмын. Сирек кездесетін кітаптар мұражайы Ғылым комитетінің 2010 жылғы бұйрығымен құрылған.

Былтырғы жылы 130-дай ғана сирек кітаптарды өз қорына жинақтаған мұражай, бүгінгі күні XVIII-XIX ғғ. мен XX ғ. 40 жылдары аралығында жарық көрген әрі шам жарығымен, қаламұшпен жазылған 500-ден астам аса сирек кітаптар мен қолжазбалар қорын қамтиды. Қорда тарихи-мәдени және ғылыми құндылыққа бай араб, латын және кирилл қарпімен жазылған алуан түрлі саладан хабар беретін, көне баспа кітаптары бар.

Сонымен қатар, Қазақстан территориясындағы ғылым мен мәдениеттің дамуына едәуір үлес қосқан ағартушы-ғалымдардың еңбектері мен қазақ ауыз әдебиетінің алғашқы басылған кітаптары жинақталған. Мұражай сөрелерінен бұдан басқа қазақ халқының этнографиясын, әдебиеті мен тарихын зерттеген ғалымдардың кітап топтамаларын, XVIII-XIX ғасырлардағы ақын-жазушы, сал-серілердің туындыларын тамашалауға болады.

Мұражай қызметінің басты мақсаты – Қазақстан мен жақын және алыс шет елдердегі қолжазбаларымыз бен кітаптарымызды іздестіру, жинақтау, іріктеп топтау, сақтау, ғылыми зерделеп-зерттеу және насихаттауды жүзеге асыру болып табылады.

Биыл мұражайымыздың ұйымдастырылғанына 3 жылдың жүзі. Аяғынан қаз-қаз тұрған бөбектей, мұражайымыз осы мерзім ішінде қазақ халқының рухани асыл мұрасы – сирек кездесетін қолжазбалар мен кітаптарды іздестіруде, жинауда, ғылыми жүйелеуде, қалың көпшілікке таныстыруда өз қызметін атқарып келеді.

Сөз кезегі келгенде айта кетері, 2012 жылы мемлекеттік сатып алу шеңберінде мұражайымыз 4 тақырыптық-көрме залымен, алпыс шақты қолжазба мен сирек кездесетін кітаптармен толыға түсті.

...Қазіргі таңда мұражайдың «Ғасырлар қазынасы» атты тұрақты көрмесі 4 көрме залында жайғасқан. Бұл жерден қазақ кітаптарының қолжазба күйіндегі бастапқы түрінен бүгінгі полиграфиялық мәдениетке дейінгі шежіресін көре аласыздар, халқымыздың әр ғасырдағы рухани мәдениеті туралы сыр шертіледі.

Бірінші, «Байырғы жазба мұралары» атты көрме залында Алтай тауының сілемдерінен және Тарбағатай шатқалынан табылған қазақ жерінің көне таңба жазулары, сонымен қатар көне түркі руна жазбалары ұсынылған.

Тарих және этнография ғылымдарының қайнар көзі және негізі ретінде қолжазба кітаптардың маңызын ашатын, екінші, «Қолжазбалар – ғасырлар мұрасы» атты көрме залы мұражайға келушілерді Орталық Азия мен Қазақстанның ортағасырлық қолжазба дәстүрімен таныстырады. Экспозицияда Абайдың, Шәкәрімнің, Мәшһүр Жүсіптің, Балуан Шолақтың, Сал Біржанның және де басқа сал-сері, ақын-жыраулардың қолжазба өлең жинақтары қойылған.

Үшінші көрме залында, «Отандық көне басылымдар» жәдігерлері сақталған.

Төртінші, «Қазақстанның жазба және баспа ескерткіштері» залында қазақстандық алғашқы баспа өнімдері ұсынылған. Көрмеге қойылған жәдігерлер арқылы ұлттық баспасөздің пайда болуының алғышарттарымен және тарихи фактілерімен, алғашқы қоғамдық газеттердің тарихымен және тағдырымен танысуға болады, сонымен қатар латын графикасындағы қазақ кітаптары сақтаулы.

Алға қойылған мақсаттарымызды жүзеге асыру және мұражайымыздың қорын үздіксіз толықтыру үшін мемлекеттік мұрағаттарда, мекемелерде, кітапханаларда, басқа мұражайлардың қорларында және жеке жинақтамаларда сақталып келген құжаттар мен бірегей жәдігерлерді табу мақсатында республика бойынша және шет елдерде іздестіру жұмыстары мен іс-сапарларын ұйымдастырудамыз. оған дәлел 2012 ж. республикамыздың бес облысы мен қалаларында және Германия елінде іс-сапарда болып қайттық.

Мұражай қорының толықтырылуы үшін де көптеген жұмыстар істеліп жатыр. Баспаханалар, ғылыми-зерттеу институттары, жеке ғалымдар, жазушылар өз қолтаңбаларымен сыйға берген кітаптары мен қолжазбалары күннен-күнге артып келеді.

Осы игі істе қол ұшын созып, демеушілік еткен, ұлтымыздың, еліміздің көз қарашығындай сақтаған мұрасын аялап жеткізіп тарту еткен жандарға шексіз алғысымды білдіремін! Әрбір бастамаларыңыз сәтті болып, нәтижесі жемісті болсын! Халықаралық мұражайлар күнімен құттықтай отырып, еліміздің ғылым саласының дамуы тұрғысынан биік белестерден көріне беруіне тілектеспін!

**«Ғылым ордасы»
туралы қысқаша ақпарат**

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі Ғылым Комитеті «Ғылым ордасы» шаруашылық жүргізу құқығындағы республикалық мемлекеттік кәсіпорны Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2010 жылдың 11 ақпанындағы №84 Қаулысымен «Ғалымдар Үйі» РМҚК мен «Орталық ғылыми кітапханасының» бірігу жолымен құрылды.

«Ғылым ордасының» басты мақсаты: ғылым мен білімді дамытуға республиканың ғылыми жұртшылығын жұмылдыру; Қазақстан Республикасының тарихи-мәдени және ғылыми мұрасының сақталып, одан әрі дамуына жағдай жасау, осы мұраны тиянақты зерттеп, жан-жақты насихаттау; ғылыми, ғылыми-техникалық жобалар мен бағдарламаларды дайындап, жүзеге асыру және ғылымның, техникалық ілгерілеу мен оның жеткен жетістіктерін қызмет бабында пайдалану; ғылыми кітапханалық – ақпараттық кітаптар мен құжаттар қорын қалыптастыру және Қазақстан Республикасының ғылыми және мәдени мұрасы ретінде сақтап қалу, мұражайларды дамыту. Сонымен қатар, мекеме қызметінің негізгі бағыты ғылым мен білім саласындағы өндірістік – шаруашылық қызметін атқару болып табылады.

«Ғылым ордасының» қызметкерлері басқа ұйымдармен бірлесе отырып білім және ғылым саласындағы дербес және біріккен инновациялық ғылыми-зерттеулер мен ғылыми-техникалық жобаларды дайындап жүзеге асырады, кітапхана ісін, ғылымның түрлі салалары бойынша мұражайларды құру және дамыту жұмыстарын ұйымдастырады,

қызметтің стратегиялық бағыттары бойынша халықаралық қатынастарды дамытады.

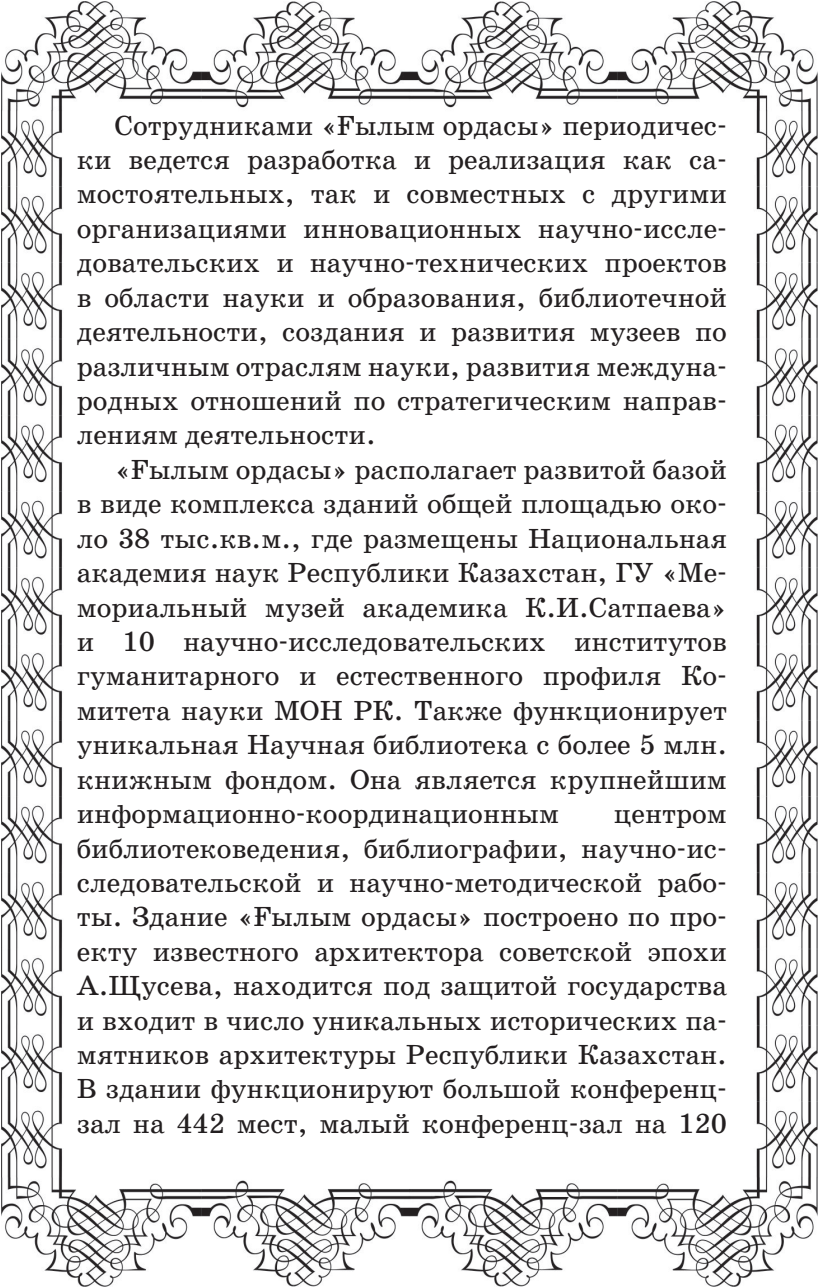
«Ғылым ордасының» жалпы көлемі шамамен 38 мың шаршы метр ғимараттар кешені түрінде дамыған базасы бар, онда Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы, «Академик Қ.И.Сәтбаевтың мемориалдық музейі» ММ және ҚР БҒМ Ғылым Комитетінің гуманитарлы және жаратылыстану бағытындағы 10 ғылыми-зерттеу институты орналасқан. Сонымен бірге, 5 млн. астам кітап қоры бар Ғылыми кітапхана жұмыс істейді. Ол кітапханатанудың, библиографияның, ғылыми-зерттеу және ғылыми-әдістемелік жұмыстардың ірі ақпараттық-үйлестіру орталығы болып табылады. «Ғылым ордасының» ғимараты кеңес дәуірінің белгілі сәулетшісі А.Щусевтің жобасы бойынша салынған және мемлекеттің қорғауына алынған, Қазақстан Республикасының бірегей тарихи сәулет ескерткіштері қатарына енген. Ғимаратта 442 орынға арналған үлкен конференц – залы, 120 орындық кіші конференц – залы және 371 орындық концерт залы мен Қысқы бақ жұмыс істейді.

Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігі Ғылым комитетінің 2010 жылғы 1 маусымдағы №35-ІІР бұйрығына сәйкес мұражай жәдігерлері мен жиынтықтарын сақтау, зерттеу және көпшілікке ұсыну, ғылыми, тарихи – мәдени мұраны кеңінен тарату және ғылыми-зерттеу, мәдени-ағарту жұмыстарын жүзеге асыру мақсатында «Ғылым ордасы» республикалық мемлекеттік кәсіпорнының аясында «Табиғат мұражайы» мен «Археология мұражайы», сондай-ақ екі жаңа – «Сирек кездесетін кітаптар мұражайы» мен «Қазақстан ғылымының тарихы мұражайы» жұмыс істейді.

Краткая информация о «Ғылым ордасы»

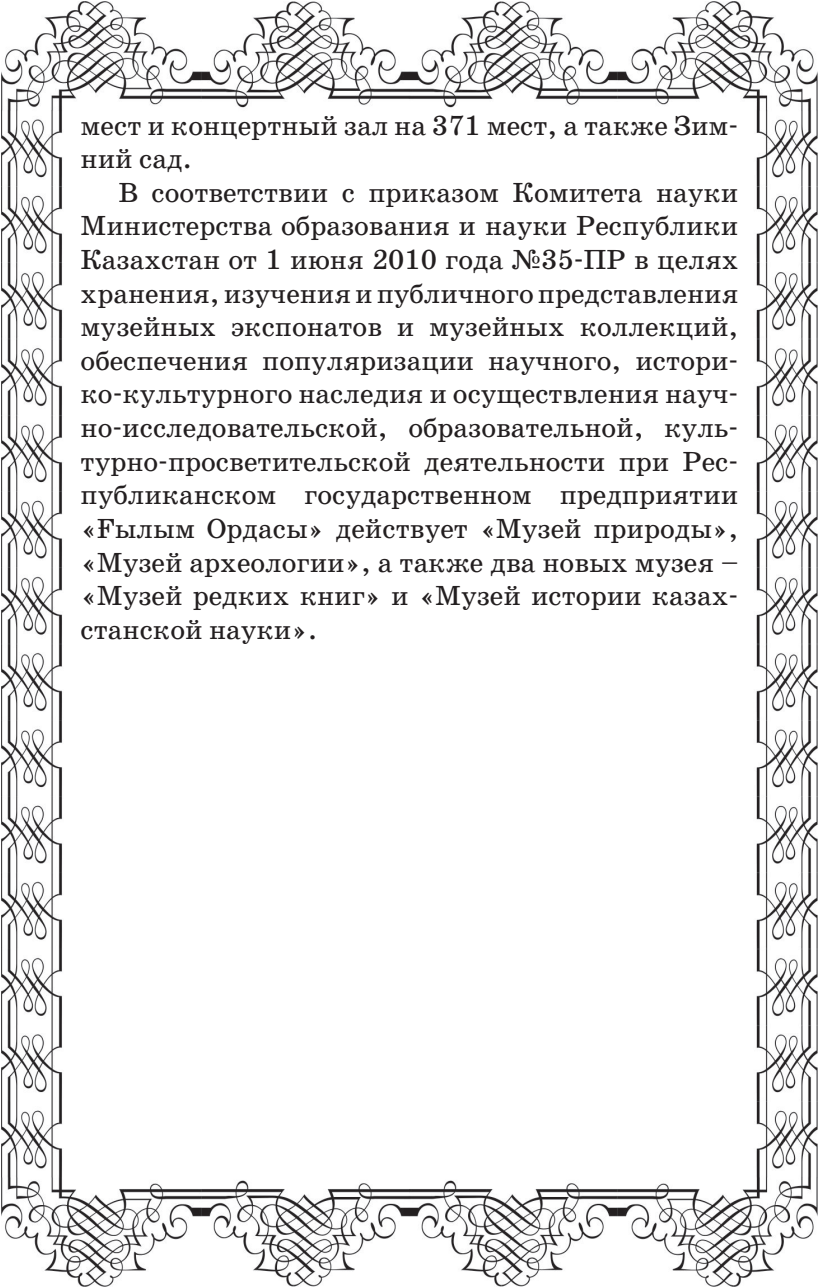
Республиканское государственное предприятие на праве хозяйственного ведения «Ғылым ордасы» Комитета науки Министерства образования и науки Республики Казахстан было создано Постановлением Правительства Республики Казахстан от 11 февраля 2010 года №84 путем слияния РГКП «Дом ученых» и РГКП «Центральная научная библиотека».

Главной целью «Ғылым ордасы» является объединение научной общественности республики на для развития науки и образования; создание условий для сохранения, дальнейшего изучения и всесторонней пропаганды развития историко-культурного и научного наследия Республики Казахстан; разработка и реализация научных программ, научно-технических проектов, содействие развитию науки, технического прогресса и использование их достижений в практической деятельности; формирование и сохранение наиболее полного научного библиотечно-информационного фонда книг и документов на различных носителях, как научного и культурного достояния Республики Казахстан, и развитие музеев. А также основным видом деятельности Предприятия является осуществление производственно-хозяйственной деятельности в области науки и образования.

Сотрудниками «Ғылым ордасы» периодически ведется разработка и реализация как самостоятельных, так и совместных с другими организациями инновационных научно-исследовательских и научно-технических проектов в области науки и образования, библиотечной деятельности, создания и развития музеев по различным отраслям науки, развития международных отношений по стратегическим направлениям деятельности.

«Ғылым ордасы» располагает развитой базой в виде комплекса зданий общей площадью около 38 тыс.кв.м., где размещены Национальная академия наук Республики Казахстан, ГУ «Мемориальный музей академика К.И.Сатпаева» и 10 научно-исследовательских институтов гуманитарного и естественного профиля Комитета науки МОН РК. Также функционирует уникальная Научная библиотека с более 5 млн. книжным фондом. Она является крупнейшим информационно-координационным центром библиотековедения, библиографии, научно-исследовательской и научно-методической работы. Здание «Ғылым ордасы» построено по проекту известного архитектора советской эпохи А.Щусева, находится под защитой государства и входит в число уникальных исторических памятников архитектуры Республики Казахстан. В здании функционируют большой конференц-зал на 442 мест, малый конференц-зал на 120

мест и концертный зал на 371 мест, а также Зимний сад.

В соответствии с приказом Комитета науки Министерства образования и науки Республики Казахстан от 1 июня 2010 года №35-ПР в целях хранения, изучения и публичного представления музейных экспонатов и музейных коллекций, обеспечения популяризации научного, историко-культурного наследия и осуществления научно-исследовательской, образовательной, культурно-просветительской деятельности при Республиканском государственном предприятии «Ғылым Ордасы» действует «Музей природы», «Музей археологии», а также два новых музея – «Музей редких книг» и «Музей истории казахстанской науки».

**Халықаралық музейлер күніне арналған
«ЖАҢА ҚОҒАМДАҒЫ МУЗЕЙЛЕРДІҢ РӨЛІ»
атты іс-шараның
МАТЕРИАЛДАРЫ**

Редакторы - А.М. Галлемова, Ж.Т. Шыныбеков
Техникалық редакторы - Т. Талғат, Г. Өтеғұлова
Дизайнері - Б. Альдибаев
Компьютерде беттеген - Г. Жадыранова

Мекен-жайы: «Ғылым ордасы» РМҚ, 050010
Алматы, Т. Шевченко к-сі, 28.
Тел./факс: +7 (727) 272-87-88
261-01-17, 272-86-56
E-mail: info@gylymordasy.kz.

«Ғылым ордасы» РМҚ
баспасында басылған
Таралымы: 100 дана

